

A NAGYKÁROLYI  
REF. EGYHÁZMEGYE

1908. ÉV SZEPTEMBER 25-ÉN

: MÁTÉSZALKÁN TARTOTT :

: : KÖZGYÜLÉSÉNEK : :

JEGYZŐKÖNYVE

KIADTA :

KINCSES ISTVÁN

EGYHÁZMEGYEI JEGYZŐ.



NAGYKÁROLY,  
NYOM. SARKADI N. ZSIGMOND KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

⇒ 1908. ⇐

# A NAGYKÁROLYI REF. EGYHÁZMEGYE

1908. ÉV SZEPTEMBER 25-ÉN

: MÁTÉSZALKÁN TARTOTT :

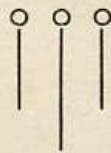
: : KÖZGYÜLÉSÉNEK : :

# JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA :

KINCSES ISTVÁN

EGYHÁZMEGYEI JEGYZŐ.



NAGYKÁROLY,  
NYOM. SARKADI N. ZSIGMOND KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

⇒ 1908. ⇐

**hegymegi Kiss Áron**

a tiszántuli ref. egyházkerület püspöke

1815 — 1908.

# JEGYZÖKÖNYV.

Felvétetett a nagykárolyi ref. egyházmegyének 1908. év szeptember hó 25-én Mátészalkán tartott közgyűlésén.

## JELENVOLTAK :

Berey József, esperes      Kacsó Károly, v. tbiró  
é l n ö k ö k.

Segesváry József tiszt. esperes, Uray József, Korány János,  
Kincses István, Tukacs Lajos, Havas Gyula lelkészi, Bodoky  
Béla, Bányay Endre, Péchy László világi tanácsbírák.

## JEGYZŐK :

Kincses István, lelkészi.      Bányay Endre, világi.

## EGYHÁZAK KÉPVISELŐI:

### LELKÉSZEK :

|                |                 |
|----------------|-----------------|
| Bere :         | —               |
| Börvely :      | Havas Gyula     |
| Csomaköz :     | Uray József     |
| Dengeleg :     | —               |
| Dobra :        | Korány János    |
| Domahida :     | Szabó Lajos     |
| Érendréd :     | —               |
| Érkörtlélyes : | —               |
| Fábiánháza :   | Asztalos Kálmán |
| Gebe :         | Szigethy Gyula  |
| Gencs :        | —               |
| Géres :        | —               |
| Hodász :       | —               |
| Ilk :          | Veress Gusztáv  |
| Irinyi :       | —               |

### VILÁGIAK :

|                  |
|------------------|
| Nagy Sámuel      |
| —                |
| Solymossy István |
| —                |
| —                |
| —                |
| —                |
| —                |
| Sepsey István    |
| —                |
| —                |
| Komoróczy János  |
| —                |
| Nagy Ferencz     |

|                 | LELKÉSZEK :      | VILÁGIAK :          |
|-----------------|------------------|---------------------|
| Kaplony :       | Szabó Menyhért   | —                   |
| Kántorjánosi :  | Segesváry József | —                   |
| Királydaróczi : | Szabó Miklós     | —                   |
| Kismajtény :    | Rácz Elek        | —                   |
| Mátészalka :    | Kincses István   | Rácz István         |
| Mérk :          | —                | —                   |
| Nagydobos :     | Mauritz Árpád    | —                   |
| Nagyecsed :     | Berey József     | Nyíri Lajos         |
| Nagykároly :    | —                | —                   |
| Nyírmegyes :    | Tukacs Lajos     | —                   |
| Olcsva :        | Batta Miklós     | —                   |
| Olcsvaapáti :   | Fórizs Lajos     | ifj. Kósa Sándor    |
| Ópályi :        | Király István    | —                   |
| Papos :         | Kéry Pál         | —                   |
| Parasznya :     | —                | id. Szilágyi István |
| Szamosszeg :    | Szabó Gusztáv    | Lányi Dezső         |
| Szaniszló :     | Takács Ferencz   | —                   |
| Szentmiklós :   | —                | —                   |
| Jármí :         | Szobonya József  | —                   |
| Vitka :         | Ujlaky Gábor     | —                   |

**Tanítóikar képviselői:** Nagy Ferencz, Szoboszlai Pál.

**Ügyész:** Dr. Szepesi Károly.

**45. sz.** Esperes ünnepélyes buzgó imát mondván, megjelenésben akadályozott Domahidy Elemér egyházmegyei gondnok helyettesítésére világi részről elnökül Kacsó Károly hivatalára nézve legidősebb világi tanácsbírók kéri fel, ki is az elnöki széket elfoglalván a közgyűlést megnyitotta.

**46. sz.** Az egyházak képviselőinek megbízó levelei beadatván, a jelenlevők az elül kitett névsor szerint igazoltatnak.

**47. sz.** Esperes jelenti, hogy a közgyűlésről elmaradásukat betegség s egyéb okok alapján kimentették: Domahidy Elemér em. gondnok, Dr. Falussy Árpád főispán v. bíró, Asztalos György nagykárolyi, Nagy Károly dengelegi, Lányi Kálmán hodászai, Veres Imre irinyi, Csighy István krasznaszentmiklósi, Csutoros Albert érendrédi lelkészek s Lukács Mihály tanító-képviselő. Tudomásul vétetett.

**48. sz.** A jelen közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére esperes elnöklete s jegyzők közbejötté mellett Péchy László, Király István és Mauritz Árpád közgyűlési tagok megbizattak.

**49. sz.** Olvastatott esperes következő időszaki jelentése:

*Nagytisztelätü és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!*

Általános jelentésemben nem zárkozhatom el annak kinyilvánításától, hogy nehéz viharteljes komor fellegek tornyosulnak református egyházunk egére, melyeknek vésztjósló moraja keresztül zug felettünk s cikázó villámai előre vetik villanásaikat a titkos homályból.

Az ellenség szervezett falánkszokban mindenfelől tolul ellenünk, a katolikus népszövetség gomba módra szaporodik, pápai encyclika (Ne temere) menyköve sujtott le országos törvénnyel védett, biztosnak hitt bástyáinkra.

Tétlenül nem maradhatunk, tömörülnünk kell!

Az országos lelkészi egylet önmagában kevés, gyenge a hatalmas erővel szemben, az evangéliomi szövetség talán sokkal erősebb tábor lesz, hol mindnyájan egyesülhetünk a Krisztus zászlója alatt, az ige fegyverével.

Fel a védelemre! Erős várunk nekünk az Isten!

Benne bizzunk s kétségbe ne essünk!

Gyötrő aggodalmunk mellett a gyász fátyolát lengeti felénk a fájdalom szellője.

Oly sok jelesünk hunyt el utóbbi gyűlésünk óta.

Elveszett a mi fejünknek koronája, meghalt agg püspökünk, egyházkerületünk papságának nestora Kiss Áron (1908. május 30.).

Temetése alkalmára minden egyházunkban zúgtak a harangok s gondnok társammal és a szép számmal Debreczenbe feljött lelkészekkel együtt nem csak ott voltunk az impozáns végtisztességtételen, hanem egyházmegyénk nevében diszes koszorút is helyeztettem a ravatalra s a gyászos özvegy és család előtt élőszóval azonnal kifejeztem egyházmegyém részvétét.

Egyik bánat még le sem csillapodhatott, jött a többi.

Megtértek a minden élők útján Garzó Gyula és Kiss Albert egyházkerületi tanácsbírák, hatalmas oszlopai egyetemes egyházunknak.

Közelebbről is lesujtott a halál.

Egyházmegyénk két tanácsbírája nincs többé közöttünk. Dienes Lajos legidősebb világtanácsbíránk, sok ideig jegyzőnk, tanügyi bizottsági tagunk, vármegyénknek sok terén agilis tagja hirtelen elhunyt Nagydoboson 1908. június 21-én.

Temetésén gyászbeszédet tartva, kesergő özvegye s a csapás által sujtott család előtt szintén kifejeztem egyházmegyéim részvétét.

Vityi Bertalan berei lelkész, tanügyi bizottsági elnök, gyámintézeti pénztárnok, tanácsbíró érdemdus életét, pár heti szenvedés után 1908. augusztus 30-án fejezte be.

Ravatalára az egyházmegye nevében személyesen helyeztem el a koszorút s kifeztem részvétünket.

Végre legközelebb szeptember 11-én Kovács Károly krasznaszentmiklósi körjegyző, tanügyi bizottsági tag elhalálozását tudatta a gyászjelentés, mely későn érkezvén meg, temetésére nem mehettem el.

Tisztelettel indítványozom, hogy ezen gyász eseteket közgyűlésünk fájdalommal tudomásul vevén, Kiss Áron püspök emlékére jegyzőkönyvében gyászlapot szenteljen, az elhaltak családjainak részvétét (lelkészeknél az egyháznak is) jegyzőkönyvi kivonat alakjában küldje meg s egyházmegyénk két tanácsbírájának rövid s tanügyi bizottsági tagjának életrajzát jegyzőkönyvünkbe tétesse közzé s jövőre határozza el, hogy elhalt lelkészeink, tanítóink s tisztviselőink életrajzát hasonló módon közöltetni fogja.

A halálozás által üresedésbe jött lelkészi és világi tanácsbírátság betöltésére kérem a szavazatok beadását elrendelni október 30-ig, egyuttal egyházmegyénk jól felfogott érdekében határozatilag kimondani azon régóta gyakorolt szokást, hogy a tanácsbírák fele részben Nagykároly s fele részben Mátészalka vidékéről választandók és pedig a lelkészi tanácsbírákra vonatkozólag kötelezőleg, a világiakra nézve pedig a lehetőség szerint indokoltá tevén ezt egyesek s egyházak ügyeinek gyors és anyagiilag előnyösebb lebonyolítása. Önként értetődvén, hogy ezen határozat nem kíván szembeszállani egyházi törvényünkkel, (I. t.-cz. 153. §.) hanem egyházmegyénk belügyét képezendi a törvény korlátain belül.

Tanítói karunkban halálozás folytán változás nem történt.

Ujjonnan szervezett tanítói állásokra megválasztattak: Olcsvára (II-ik tanítótag) Boros Juliska 1908. június 21. Oklevelet szerzett Szatmáron a ref. tanítónőképzőben folyó évben. Nagy-

dobosra (II-ik tanítói állás) Bartha Lajos 1908. augusztus 1-én. Oklevelet szerzett folyó évben a máramarosszigeti állami tanítóképzőben s egyházi énekből és orgonálásból is vizsgát tett.

Hodászon az eltávozott Hajnal József helyére Horváth Sándor volt kércsi tanító 1908. július 26-án. Kismajtényban Ottmayer Gyula 1908. augusztus 16-án, ki oklevelet szerzett ugyan Sárospatakon az állami tanítóképzőben 1908-ban, de az egyházi törvény VI. t.-cz. 21. §-ában megjelölt pótvizsgát nem tévén még le, erre egy év leforgása alatt elköteleztem s addig kérem végleges megerősítését s eskütételét elnapolni.

Dobrán, a szegedi organistakántornak eltvázott Dávid Mihály helye 1908. augusztus 30-án Erdei Istvánnal töltetett be ideiglenesen, miután teljes oklevele még nincs.

Géresen lemondott Deák Imre, Parasznyán Varga István, kiknek helye betöltés alatt áll. Előbbi Bihartordára, utóbbi Lorántházára választatott.

Nagyecsedén Szekeres József ideiglenes kántor-tanító a kir. tanfelügyelő tiltakozása ellenére állandósíttatván 1908. aug. 10-én, mint esperes, nem erősíthettem meg ideiglenesen sem, nemcsak azért, mert több fegyelmi ügye elintézetlenül áll, hanem főképen azért, mert a miniszteri iskola-látogató jelentése alapján a kir. tanfelügyelő a tanításra képtelennek nyilvánította. Mint lelkésze az illető tanítónak s érdekelt fél, nem indítottam meg a hivatalos eljárást, később kiderülő okokból, hanem kérem a közgyűlés intézkedését és pedig abban az esetben, ha az V. t.-cz. 42. §-a b) pontja értelmében a fegyelmi eljárás hivatalból megindíthatnék, illetve elrendeltetnék a közgyűlés által, úgy kérni fogom egyuttal kijelölni azokat is, akik a vizsgálatot teljesíteni fogják. (Egy lelkészi és egy világi tag.).

E szerint véglegesen megerősítendőek volnának: Boros Juliska, Bartha Lajos, Horváth Sándor.

Nem felekezetünk iskoláiba járók vallásos oktatásáról gondoskodva van mindenütt s az eredmény jó. Ahol némi hiány észlelhető az is a viszonyok változhatatlan voltában leli magyarázatát. Nagykárolyban Gy. Kovács József segédlelkész tanítja az I—VIII. oszt. gimnázium, I—IV. oszt. állami polgári leányiskola ref. növendékeit és pedig a gimnáziumban 56. a polgári leányiskolában 26-ot, előbbi helyen 6 órán, utóbbiban 2 órán hetenkint. A csekély óraszámhoz viszonyítva az eredmény kifogástalan. A róm. kath. zárdában járó ref. növendékek vallásos oktatásban állítólag azért nem részesülnek, mert szüleik

nem küldik a ref. iskolában tartandó hittan órákra a távolság miatt.

Mátészalkán az állami polgári fiúiskola I—II. osztályában a lelkész tanította a vallást heti 2 órán 16 tanítványnak. Vallástani vizsgán is részt vettem, mint elnök, a haladás kifogástalan.

Érendréden a I—VI. osztályú állami elemi iskolában lelkész tanított 90 növendéket heti 6 órán odaadó lelkiismerettel s elismerésre méltó eredménnyel.

Dengelegen az I—IV. osztályú állami elemi iskola 42 növendékét heti 2 órán lelkész tanította s legfeljebb azt lehet kifogásolni, hogy az alsóbb osztályokban a tanítás anyaga felülhaladja a gyermekek értelmi fejlettségét.

Domahidán az I—V. osztályú áll. el. iskolában lelkész betegsége miatt a vallástant s éneket Karsay Gergely áll. ig. tanító tanította 42 tanulónak heti 2 órán. Az eredmény itt is jó.

Krasznaszentmiklóson az állami elemi iskolában tanít a lelkész tanítványok száma 11. Haladás jó.

Nagyecsedén a 8 tantermű állami iskolában a vallást Tukacs László segédlelkész tanította az énekkel kapcsolatban, a mindennapi iskolában heti 16 órán, az ismétlőben heti 4 órán. Előmenetel a tanügyi bizottság véleménye szerint jeles. Tanítványok száma mindennapiban fiú , leány , az ismétlőben fiú , leány .

Egyházmegyénk látképe a szellemi oldalt nézve kielégítőnek s haladva fejlődőnek mondható. Rendes községekben az egyháztalabok s gyermekeik vallásos igénye kielégítést nyer a templomok és iskolákban. Két új iskola már megnyílt s a harmadik is legközelebb fel lesz állítva (Dobrán). A hivek szellemi és erkölcsi haladása s állapota normalis. Vallástalanság, felekezetenélküliség, sekták csak gyéren fordulnak elő.

Az anyagi oldal is hova-tovább kedvezőbb képet nyújt. Talán egyetlen egy egyház anyagi helyzete mondható aggasztónak, a többiek rendezett viszonyok között vannak. Segített, illetve segíteni fog az adócsökkentési alap is a terhek viselésén s épen azért sajnálandó, hogy ez ideig egyházaink közül igen kevesen folyamodtak, mely körülmény valószínűleg a segélyezést is késlelteti.

Megmenekednek egyházaink a közigazgatási költségek viselésétől is amennyiben e célra az államsegélyből egyházmegyénk mintegy 1300 koronát kap évenként.

Nehezebb sors jutott nekünk lelkészeknek, kik az országos

nyugdíjintézetbe visszamenőleg tartozván befizetni a járulékokat, öt év alatt nagy terhet kell viselnünk, amelyben egyedül a kerület segélyez 40—50%-al, de tisztán a javadalom 33, illetve 23%-ára nézve. Egyházmegyei gyámintézetünk nincs abban a helyzetben, hogy segélyt nyújthasson.

Fel kell említenem még a Kálvin-szoborra gyűjtés eredményét. Daczára, hogy a felsőbb rendeletileg lett meghagyva a gyűjtés és perselypénz beküldése, eddig csak 10 egyház tett eleget kötelességének. A befolyt összeg 106 korona 19 fillér, melyből maga Érendréd 50 koronát adott.

Örömmel jelezhetem végre — buzdításul a tanító karra, — hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur, Lukács Mihály nagykárolyi ref. tanítónak a népnevelés terén szerzett kiváló érdemei jutalmazásaképen évi 200 korona fizetés természetével bíró személyi pótlékot engedélyezett.

Részletes jelentésem a következő:

Az évi szokásos egyházlátogatást május havában 22 egyházban személyesen elvégezhettem, mindenütt a körüli iskolalátogató lelkész társaságában, míg a hátramaradt 13 egyházban részint Tukacs Lajos, részint Havas Gyula tanácsbíró urak helyettesítettek, — szintén az illető körök iskolalátogató lelkészeivel, — azon okból, mert június havában annyira el voltam foglalva, hogy a legjobb akaratom mellett sem volt időm az iskolai vizsgák megtörténte előtt személyesen meglátogatni az I. és II-ik iskolai közt.

Saját tapasztalatom és az említett tanácsbíró urak részletes tudósításai alapján van szerencsém jelentésemet egyházmegyeről a következőkben előterjeszteni.

### **I. Vallásos erkölcsi állapot.**

A templombajárás kivétel nélkül minden egyházban buzgóan és szorgalmasan gyakoroltatik, főleg vasárnap délelőtt, amidőn — szokás szerint — egyházi beszéd tartatik mindenütt. Vasárnap délután kátémagyarázat 5 egyházban, bibliamagyarázat 9-ben, felváltva káté- és bibliamagyarázat 17-ben: ima 4 egyházban.

Köznapiokon minden reggel tartatik istenitisztelet 20 egyházban, hetenkint 2—3 reggelen 9 egyházban, a többi helyen csak bűnbánati héten; köznap délután mindennap sehol sincs istenitisztelet, legfeljebb bűnbánati héten (18) és szombaton (1).

Köznapiokon bibliamagyarázat egy egyházban sincs.

A konfirmációi oktatást lelkész végzi 28 egyházban, a tanító 5 egyházban, kettőben pedig lelkész és tanító együttesen.

A konfirmációi tanítás ideje változó. Husvét előtt 3 helyen, husvét-pünköst közt 27 egyházban, évváró vizsgáig 3 s aratási szünidő alatt egy helyen. Nehány helyen azonban csak minden második évben. A 12 évet betöltött gyermekek mindenütt konfirmáltatnak, hacsak értelmi fejlettségük engedi.

Urvacsorával élők száma egy-egy alkalommal középszámítással 6665 és így egész évben mintegy 35—40 ezer.

Betegeknek kívánatra bármikor kiszolgáltattatik 26, csak rendes urvacsorakor 8 egyházban, míg egy egyházban nincs szokásban.

Felekezetenküliek (nazarénusok) vannak 3 egyházban 28-an, ezek az egyházi szertartásokat is mellőzik.

Viszálkodó házasok száma 13, a vadházasoké 55.

Szegények gondoskodására az egyházi törvény végre van hajtva 5 egyházban, 30-ban nincs, mivel ezen helyeken a polgári község gondoskodik róluk.

Szegény iskolás növendékek részint tandíjelengedésben, részint ruházattal, könyvvel való segélyezésben részesülnek 11 egyházban, nem részesülnek 24-ben.

Kegyes adományok következők:

*Bere.* Id. Bereczky Lajos és neje 20 kor., Halász Zsigmond és neje 10 kor.

*Érendréd.* Uray András, Dr. Falussy Árpád, Veres Lajos, Nagy István, Veres Györgyné, Szintay Kálmán 5—5 kor.

*Fábiánháza.* Polgári község 100 kor. Varga Lajos kovács 10, özv. Bene Józsefné 10, Kiss Lászlóné 1, Molnár Bálintné 2, Kovács Ferencz 3, Erdei Gusztáv urasztali abrosz, Balogh Miklós 10, ifj. Balogh Sándor 5, Sarka Lajosné, Veres Gusztávné 10 kor.

*Gebe.* Nagy András Amerikából 10 kor.

*Gencs.* Urvacsorai kenyér 12 kor.

*Géres.* Néhai özv. Oláh Istvánné orgonaaalpra 100 kor., néhai özv. Burján Józsefné 40 kor. Többben urvacsorai bort.

*Hodász.* Ibrányi Ferencz és Szeöcs Imre urasztalához bort 1—1 izben.

*Ilk.* Urasztalához kenyeret és bort a presbyterek adnak.

*Iriny.* Veress Ferencz 20, Koncányi János 10, Veress Imre 9 kor.

*Kaplony.* Urasztalára egész éven át kenyeret adott Hegedüs Benjáminné Hegedüs Eszter, bort adott Hegedüs Lajos, Nagy

Ferencz 10, özv. Hegedüs Ferenczné 5, ifj. Nyiri Ferencz 10, Hajdu János 4, Lőkös Ferencz 2, id. Amaczi Györgyné 2 kor., id. Hegedüs Ferenczné Hegedüs Sára egy urasztali terítőt 12 kor. értékben.

*Kántorjánosi.* Orgonára begyült 1310 kor.

*Kismajtény.* Rozsi Sándor 12, Botos Lajos és neje Sziki Ida 10 kor.

*Mátészalka.* Kádár Erzsike (B.-Lórántháza) 10, Jakab Lajos és neje 20, Géresi Ferencz Amerikából 10, Jakab István Amerikából 10, Szalkay Sándor 10, Kincses Pista, Ilonka, Józsi, Endre szegényalapra 20 kor. Több-kisebb adományokkal együtt 127 kor. 40 fillér.

*Mérk.* Orgonaalapra egyesek 40 kor., Presbyterek urvacsorához kenyeret, Pataky Lajosné bőjtör bort.

*Nagydobos.* Péchy Kálmán debreczeni lakos, helybeli birtokos urvacsorához 50 liter bort, Fodor Zsigmond 10 litert, orgonaalapra gyült 50 kor.

*Nagyecsed.* Fintha Sándor főjegyző urvacsorához bort 11 kor. értékben, Tarcsa András 10 koronát.

*Nyírmeggyes.* Gózsá János aljegyző 10, Szondi József 16 koronát.

*Olcsva.* Egyesek urvacsorához kenyeret és bort.

*Olcsvaapáti.* Urasztalához kenyeret az egyháztagek, a bort az egyháztanács adta.

*Ópályi.* Szabó István, Terjék István, Uzonyi Antalné, Barta Andrásné, Törő Ferencz összesen 18 kor.

*Szaniszló.* Óbis Sándorné 10 kor.

*Szentmihály.* Egyesek kenyeret az urasztalához 12 korona értékben.

Összes adomány = 2280 kor.

## II. Az egyházak külélete.

Presbiterek száma összesen 405.

Presbiteri gyűlések jegyzőkönyveit 25 egyházban a tanító, 7 egyházban a lelkész, 3-ban a segédlelkész vezeti.

Egyházközségi közgyűlés képviselői alapon szervezve van 3 egyházban.

Anyakönyvek mindenütt rendben vannak s pontosan vezetnek. Körleveles jegyzőkönyvre szükség nincs, miután a körleveleket sokszorosítva minden egyház külön-külön megkapja s levéltározatnak. Iktató-könyv még néhány egyházban nincs,

de postakönyv mindenütt használtatik. Levéltár — 5 egyház kivételével — rendezve.

Az egyházak vagyonkönyve az új törvény szerint bekövetkezve a közelebbi közgyűlésen erősítettik meg, egyébiránt változás időközben nincs sehol.

Ingatlanok telekkönyvezve mindenütt.

Gondnoki számadások az egyházlátogatás alkalmával 32 egyházban rendben találtattak s egyházmegyeileg megerősítve voltak, míg 3 egyházban még nem volt rendben. A 32 egyház számadásait összesítve :

|                        |            |      |
|------------------------|------------|------|
| Bevétel . . . . .      | 224,937.33 | kor. |
| Kiadás . . . . .       | 199,148.68 | „    |
| Maradvány . . . . .    | 25,788.65  | „    |
| Követelés . . . . .    | 14,686.88  | „    |
| Adósság . . . . .      | 234,620.07 | „    |
| Alapítványok . . . . . | 15,539.39  | „    |

Belhivatalnokok fizetése teljesen kiszolgáltatva 25, csak részben 10 egyházban; közadók, egyházmegyei és kerületi illetékek kifizetve 29 egyházban, részben, vagy egészen hátralékos 6 egyház. (Hátralék összege nem volt megállapítható).

Adókulcs 3 egyházban új, 8-ban párbér, 24-ben vagyonaránylagos osztályadó. Fedezi a szükségletet 17 egyházban, nem fedezi 18-ban.

Templom jó állapotban van 27 egyházban, javítást igényel 7-ben, tarthatatlan s újból építendő Paposon.

Iskolai épületek javítást igényelnek 10 helyen, többé-kevésbé megfelelő 24 egyházban, míg Csomaközön felsőbb jóváhagyással be lett szüntetve a tanítás.

Lelkészlak többé-kevésbé megfelelő 25 egyházban, javításra vár 10-ben.

Az egyházmegye összes épületei a Foncière-társulatnál vannak biztosítva tűz ellen. — Biztosítási összeg 26 egyháznál 473,268.08 kor. s az évi díj 30 egyházban 1365.50 kor.

Temető minden egyházban az egyház tulajdona s csak egy helyen (Vitka) közös más vallásuakkal.

Új építkezés történt 12 egyházban 49,660.43 kor. költséggel, míg az épületek fentartása 32 egyházban 25,667.24 koronába került.

### III. Népiskolai adatok.

|                         |           |            |         |
|-------------------------|-----------|------------|---------|
| Tankötelesek 6—12 évig  | fiu 2572, | leány 2290 | = 4862. |
| Ezek közül iskolába jár | fiu 2326, | leány 2075 | = 4391. |
| Iskolát elhagyta        | fiu 85,   | leány 88   | = 173.  |
| Iskolázatlan            | fiu 161,  | leány 137  | = 298.  |
| Tankötelesek 13—15 évig | fiu 967,  | leány 946  | = 1913. |
| Iskolába jár            | fiu 918,  | leány 778  | = 1596. |
| Nem jár                 | fiu 149,  | leány 168  | = 317.  |

Az iskolák úgy a fiuknál, mint a leányoknál IV—VI. osztályuak.

Konfirmáltak száma: fiu 444, leány 392 = 836.

Egyházkerületi tanterv használtatik kivétel nélkül s az egyházkerület által kiadott tankönyvek szerint foly a tanítás csekély kivétellel s ez is csak akkor, ha megfelelő kiadvány nincs. (Pl. fonomimikai abc.)

Tanítás eredménye fel van tüntetve a tanügyi-bizottság jelentésében.

A tantermek belső felszerelése alig 2 iskolában valamenynyire teljes, míg a többiben hiányos, sőt néhol semmi.

Ablakok s ajtók elhelyezésénél s tulzsuffoltságnál fogva nem felel meg az egészségügyi követelményeknek 11, a többi igen.

A nem felekezeti iskoláiba járó ref. tanulók vallásos oktatásáról — a filiákat kivéve — minden egyházban van gondoskodva, azonban Nagykárolyban a zárdába és más felekezeti elemi iskolákba járó ref. növendékek nem veszik igénybe s állítólag mégis az értesítőkben a vallástanból is van osztály-jegyük.

### IV. Belhivatalnokok, tisztviselők.

Népesebb egyházunk nem levén, mindenütt csak egy rendes lelkész van. Segédlelkész Nagykárolyban kettő s még 5 egyházban 1—1.

Önálló kántori állás nincs sehol.

Főgondnok van 4 egyházban.

Tisztviselők tisztokban hiven eljárnak, az istenházát szorgalmasan gyakorolják.

Belhivatalnokok között — kisebb összeütközést leszámítva — a viszony testvéries, egyetértő.

### V. Népmozgalmi adatok.

|                                   |                        |
|-----------------------------------|------------------------|
| Született (élve, halva) törvényes | fi 690, nő 676 = 1366. |
| törvénytelen                      | fi 64, nő 61 = 125.    |
| áttért                            | fi 6, nő 7 = 13.       |

Szaporodási alap: 760 744 1504.

Meghalt fi 543, nő 571 = 1114.

Kitért fi 2, nő 2 = 4.

Fogyási alap 545 573 = 1118.

Szaporodás fi 215, nő 171 = 386.

Népesség: 34,677.

(1900-iki népszámláláskor 35,163. Ez azonban nem azt jelenti, mintha fogyott volna a népesség, hanem csak azt, hogy ez évben a pusztákon, tanyákon stb. lakó, legtöbbször vándorló nép nincs bevéve az egyházak számításaiba.)

Házasságra lépett 291 pár, melyből vegyes 65. Ezek közül egyezsége lépett javunkra 6, kárunkra 2, egyezsége nem lépett 57 pár.

Nagyecsed, 1908. szept. 12.

Alázatos szolgálja:

**Berey József,**

esperes.

Esperes felolvasott jelentése általánosságban tudomásul vétetvén, a jegyzőkönyvben közzétételni határoztatik.

Egyházkerületünk s egyházmegyénk veszteségei mély fájdalommal érintik közgyűlésünket. Miért is elhunyt oszlop embereink emlékét körünkben megörökitendő, kimondja a közgyűlés, hogy Kiss Áron halhatatlan érdemü püspökünk emlékére jegyzőkönyvünkben gyászlapot szentel. Vityi Bertalan és Dienes Lajos egyházmegyénk tanácsbiráinak továbbá Kovács Károly tanügyi bizottsági tagnak emlékét s rövid életrajzait jkvbe foglalja s egyuttal részvétét az elhunytak családjainak s az illető egyházaknak jkvi kivonat alakjában küldi meg.

Elhatározza továbbá a közgyűlés, hogy ezután elhalandó lelkészeink, tanítóink és tisztviselőink

rövid életrajzát hasonló módon közzé teszi. Együttal a megüresedett tanácsbírói állásokra a szavazatoknak október hó 30-ig leendő beküldését elrendeli.

Boros Juliska olcsvai tanítónő, Bartha Lajos nagydobosi és Horváth Sándor hodászi tanítók véglegesen megerősítettek. Ellenben Szekeres József nagyecsedí tanító megerősítése felfüggesztetvén, ellene a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat megejtésére Tukacs Lajos és Péchy László tanácsbírák kiküldettek.

A nagykárolyi róm. kath. zárda ref. növénydekeinek vallástanítása ügyében érdemleges határozat hozatala a beszerzendő adatok alapján a legközebbi közgyűlésre halasztatik.

**50. sz.** Beterjesztetett a következő „Alapító levél“. Alantírott Isten lelke által indítatva, vallásom, egyházam s egyházmegyém iránti szeretetemből kifolyólag — némileg meghálálendő az én Istenemnek reám árasztott áldásait — 1000 koronás azaz Egyezer koronás alapítványt teszek s bocsátok a „Nagykárolyi ref. egyházmegye“ kezelésére s rendelkezésére a következő kéréseim teljesítése mellett:

1. Alapítványom „id. Veress Ferencz templomépítési alapítványa“ czímet viselje.

2. Fentírt 1000 korona azaz Egyezer korona alapítványom mindaddig tőkésíttessék a nagykárolyi ref. egyházmegye által, míg eléri a Kettőezer koronát.

3. Ha fentírott alapítványom elérte, hogy Kettőezer koronára növekedett, azután évi kamatai az egyházmegye (t. i. nagykárolyi) kebelében levő olyan egyházaknak adassanak ki, melyek templomot építenek. Még pedig egy ugyanazon évben csak egynek.

4. Ha ilyen templomot építtető egyház nem lenne, a kamatok folyton a tőkéhez csatolandók mindaddig, míg lesz olyan egyház, azonban akkor is csak a kamatokkal megnövekedett tőkének kamatai adandók ki.

5. Fentírt alapítványom kezelésével s kamatainak odaitélésével a „Nagykárolyi ref. egyházmegyét“ bizom meg.

Istennék áldását kérve szeretett egyházmegyénkre s ref. közegyházunkra.

Kelt Domahidán, 1908. évi szeptember 22-én.

Előttünk :

**Rácz Elek** s. k.

**id. Veress Ferencz** s. k.

**ifj. Veress Ferencz** s. k.

Közgyűlésünk a beterjesztett alapítólevelet örömmel veszi tudomásul és az alapítvány elfogadja, s egyuttal a nemes keblű adományozónak — id. Veress Ferencz domahidai lakosnak, — ki egyházunk iránti buzgó szeretetét áldozatkészségével már eddig is több ízben tanusította, ez alapítványnyal pedig épen maradandó emléket állított egyházas érzületének s nemes gondolkodásának — elismerését s köszönetét jegyzőkönyvileg fejezi ki.

**51. sz.** Új tanítók eskütételre hivatván fel,

Illés Aranka ilki, Boros Juliska olesvai tanítónő, Bartha Lajos nagydobosi és Horváth Sándor hodászi tanítók a hivatali esküt leteszik.

**52. sz.** Olvastatott a tanügyi-bizottság következő jelentése :

*Nagytiszteletű egyházmegyei gyűlés !*

A tanügyi-bizottság ez évi aug. 31-iki gyűlésében — néhai Vityi Bertalan elhalálózása folytán — engem bizván meg a tanügyi dolgoknak a mult iskolai évről e gyűlésen való előterjesztésével, azt a következőkben van szerencsém előadni :

Egyházmegyénk 35 egyháza közül Csomaközön iskolakötelesek hiányában az iskola, illetve a tanítói állás teljesen megszűnt; Nagyecsed, Domahida, Kr.-Szentmiklós, Érendréd, Dengeleg községekben állami iskolák vannak, ezekben a vallástanítást a lelkészek, Nagyecsedben a segédlelkész végezték. Kismajtényben részint a tanév elején kiütött és sokáig tartó járvány miatt, részint az eközben eltávozott tanító és az egész tanévben be nem töltött állás folytán beiskolázás nem volt; itt 70, illetve az ismétlőiskolásokkal 90 iskolaköteles nem részesült az elmúlt

tanév alatt tanításban. A fentebb említett 5 egyházban 337 fi, 325 nő, összesen 662 ref. tanköteles járt vallásórára. Domahidán a lelkész betegsége miatt az iskola megvizsgálható nem volt; egyébült a vallástanítás eredményéről jó jelentések érkeztek be; egyedül Nagyecsedén Szekeres József tanítóról — ki a vallással egybefüggő énektanítást is végzi — van „nem megfelelő“ osztályozás bejelentve.

A többi 28 egyházban működik 54 tanerő, 12 nő, 42 férfitanítóval; ezek közül csak 3 férfi volt ideiglenes, a többi mind állandó alkalmazással. Az egytanerős iskolákban mind C. tanterv szerint tanítottak; B. tantervvel 23, A. tanterv szerint 2 iskola vezettetett. 10 hónapig tartó iskolázás volt 21 iskolában, 9 hónapig tízben, a többiekben 8 hónapig. 6—12 évi tanköteles fi 2020, nő 1920, összesen 3940, ezek közül iskolázatlan 214 fi, 234 nő, összesen 448; ez a szám azt mutatja, hogy csaknem minden tizedik gyermek iskolázás nélkül van; ennél még szomorubb arányt mutat az ismétlőiskolásoké, hol a kimutatások szerint csak a 30-ik gyermek részesült tanításban. Ennek a szomorú állapotnak szerintem másként nem lehet elejét venni, mintha nem elégszünk meg csak a mulasztók névjegyzékének az előljáráshoz való áttételével, hanem a megintés és büntetésnek érvényt is igyekezzünk szereztetni; mert csak egy példát legyen szabad említenem, az érkörtlévesi fiúiskolát, hol 3 hónap alatt minden gyermekre 90 fél napi mulasztás van kitüntetve, — de ez a kimutatás csak írott mulaszt és a községi előljáráshoz nemtörődömsége a különben jeles működésű tanító eredményére vet sötét árnyat.

A tanítói fizetés már legtöbb helyen 1000 korona törzsfizetésre van felemelve, illetőleg államsegéllyel kipótolva; az államsegély egyházmegyénkben 23.729 korona.

Konfirmáltatott 359 fi, 384 nő, összesen 743. — Engedje el ezuttal a Ntisz. e. m. gyűlés, s ne vegye rossz néven a tanítói kar, hogy a tanítás eredményéről nem teszek jelentést; oka ennek az, hogy a „Gyűjtő-ívek“ és a félévi látogatáskor felvett rovatos ívek s az ugyanakkor és még itt-ott jóval későbbi dátummal ellátott jegyzőkönyvek egymással annyira ellenkezők, egymásnak annyira ellentmondók, hogy azokból tiszta képet alkotni nem lehet.

A midőn még azt említem meg, hogy az V-ik kör iskola-látogató lelkésze Csighy István ur kétszeri felszólítás daczára

sem küldött a félévi látogatásról semminemű adatot — a fentiek tudomásul vételét kérve vagyok

Szaniszló, 1908. szeptember 24.

A Ntiszt. e. m. gyűlésnek

alázatos szolgálja

**Takács Ferencz.**

A tanügyi bizottság felolvasott jelentése tudomásul vétetett s a jegyzőkönyvben leendő közzététele elhatározott.

**53. sz.** Szigethy Gyula bővebb indokolás mellett beadja a következő indítványt: Alantírott kérem a nt. egyházmegyei közgyűlést, hogy a tanügy eddigi meddő kormányzati módját eltörölve, egyházmegyénkben tanfelügyelőséget szervezzen s annak életbeléptetésére a szükséges lépéseket azonnal tegye meg.

Mátészalka, 1908. szept. 25.

**Szigethy Gyula**  
**M. Szabó Miklós**  
**Szabó Gusztáv**  
**Fóris Lajos**  
**Batta Miklós**  
**Havas Gyula**  
**Szabó Miklós.**

A beadott indítvány tárgyalása az egyházmegye tanácskozási szabályai értelmében a legközelebbi közgyűlésre tűzetik ki.

**54. sz.** Olvastatott a tanügyi-bizottság következő jegyzőkönyve:

### **JEGYZŐKÖNYV.**

Fölvétetett a nagykarolyi ref. egyházmegyei tanügyi bizottságnak  
Nagykarolyban, 1908. augusztus 31-én tartott gyűlésében.

*Jelenvoltak:* Berey József esperes, Rácz Elek, Asztalos Kálmán, Földváry Gábor, dr. Szepesi Károly, Szoboszlai Pál, Tóth Imre, Nagy Sándor, Nagy Ferencz és Lukács Mihály bizottsági tagok.

**1. sz.** Berey József esperes a megjelent tagokat üdvözölve, a gyűlést megnyitja s előterjeszti, hogy a tanügyi-bizottsági elnök betegsége miatt hívta ő össze a bizottságot a következő tanévre vonatkozó intézkedések megtétele végett.

Tudomásul szolgál.

**2. sz.** Elnöklő esperes szomorú szívvel jelenti Vityi Bertalan tanügyi biz. elnöknek a tegnapi napon történt gyászos elhunytát.

Bizottságunk fájdalmas érzéssel veszi tudomásul szeretett s ügybuzgó elnökének nt. Vityi Bertalan egyházm. tanácsbíró urnak gyászos elhunytát s halála felett érzett őszinte fájdalmának jegyzőkönyvileg is kifejezést ad s igaz részvétét a gyászoló özvegynek is tudomására hozza.

**3. sz.** Elnöklő esperes javaslatára

bizottságunk az elnöki teendők végzésére — az őszi egyházmegyei közgyűlésig is — Takács Ferencz körlelkészt kéri fel.

**4. sz.** Elnöklő esperes előterjeszti, hogy az egyházmegyei látogatás alkalmával azt tapasztalta, hogy a körökben nincs egyöntetű eljárás, miért is indítványára bizottságunk határozatilag kimondta:

1. A tanítók már az első körlátogatásra az előmeneteli naplóba a tanulók I-ső időszak (vagy legalább is I-ső félévi) érdemjegyét írják be, hogy az a körlátogatóknak a vizsgálat alkalmával irányadóul szolgáljon.

2. A körlátogatáskor minden iskoláról a bizottság által jegyzőkönyv veendő fel, melyben a tanítási eredményre vonatkozó osztályzat is indokolandó s az a tanító által is aláíratandó.

3. Az iskolai rend és fegyelemre vonatkozólag következő érdemjegyek használandók:

1 = példás.

2 = jó.

3 = szabályszerű.

4 = kev. szabályszerű.

5 = nem szabályszerű.

4. Tankönyvül csakis az egyházkerület kiadványai használandók.

A nyelvtan, földrajz, természetrajz- és tanításához használandó kézikönyvekre vonatkozó javaslattétel Nagy Ferencz, Lukács Mihály, Szoboszlay Pál, Nagy Sándor és Tóth Imre tagokból álló bizottság bizatik meg. Egyebekre nézve az eddigi eljárás irányadó.

Esperes ur felkérte, hogy ezen újabb megállapodásokról úgy a tanügyi bizottság tagjait, mint minden egyes tanítót értesíteni sziveskedjék.

**5. sz.** Ezek után elnöklő esperes megköszönve a tagok érdeklődését s kérve a bizottságot, hogy az iskolák látogatásánál lelkiismeretes szigorral járjanak el —  
a gyűlést feloszlatta.

K. m. f.

**Lukács Mihály,**  
bizottsági jegyző.

**Berey József,**  
esperes

A felolvasott jegyzőkönyv tudomásul vétetvén a közgyűlés jegyzőkönyvében kinyomtatni határoztatott. A 3. 4. és 5. sz. a. intézkedések elfogadtatnak és megerősítettnek.

**55. sz.** Esperes a tanügyi bizottság elnökének megválasztására híván fel a közgyűlést.

Takács Ferencz szaniszlói lelkész a tanügyi bizottság elnökévé egyhangulag megválasztott.

**56. sz.** Olvastatott a következő számvevőszéki jelentés:

*Nagytiszteletű és Méltóságos Egyházmegyei Közgyűlés!*

A törvényszabta időn tul küldött 1907-ik évi egyházgondnoki számadásokról s az egyházak 1908-ik évi költségelőirányzatairól, tiszteletteljes jelentésünket a következőkben van szerencsénk előterjeszteni:

Számadást és költségelőirányzatot küldtek a következő egyházak: Kántorjánosi, Vitka, Jármí, Nagydobos, Kismajtény,

Királydarócz, Fábiánháza. Pótlólag költségelőirányzatot küldött Érendréd. Ezen egyházak 1907-ik évi gondnoki számadásait, ugyszintén az 1908-ik évi költségelőirányzatait megerősítésre ajánljuk.

A gencsi egyházból csak a gondnoki számadás érkezett be, költségelőirányzat nem küldetett. A gondnoki számadást felvilágosítás és pótlás végett áttettük a gencsi lelkészi hivatalhoz, ahonnan azonban maig sem érkezvén vissza, megvizsgálni nem tudtuk.

A számadások és költségelőirányzatok végeredményei:

1. *Kántorjánosi.* Bevétel 2254.31 K, kiadás 2587.11 K, hiány 332.80 K. Költségelőirányzat 1908-ra: Fedezet 5945.09 K, szükséglet 7057.09 K, hiány 1112 K.

2. *Vitka.* Bevétel 6618.21 K, kiadás 5254.35 K, maradvány 1363.86 K. Költségelőirányzat 1908-ra: fedezet 7492.36, szükséglet 7392.82 K, maradvány 99.54 K. Tőkepénz kamaton 19,700 K.

3. *Jármi.* Bevétel 3737.64 K, kiadás 3706.63 K, maradvány 31.01 K. Költségelőirányzat: fedezet 4108.28 K, szükséglet 4255.72 K, hiány 147.44 K. Iskolaalap 151.22 K. Magtár: gabona 152  $\frac{3}{4}$  véka és 7 liter, tőkepénz 742.78 K.

4. *Nagydobos.* Bevétel 19,565.72 K, kiadás 17,993.86 K, maradvány 1571.86 K. Költségelőirányzat 9302.50 K, fedezet, 9247.20 K, szükséglet, maradvány 55.30 K.

5. *Kismajtény.* Bevétel 4987.38 K, kiadás 4870.86 K, maradvány 116.52 K. Költségelőirányzat 1908-ra: fedezet 4022.88 K, szükséglet 4022.88 K, maradvány —. Magtári vagyon 84 köből 35 liter búza.

6. *Királydarócz.* Bevétel 4447.08, kiadás 4455.30, túlfizetés 8.22 K. Költségelőirányzat 1908-ra: fedezet 5677.32 K, szükséglet 5595.92 K, maradvány 81.40 K.

7. *Fábiánháza.* Bevétel 10,536.91 K, kiadás 9786.37 K, maradvány 750.04 K. Költségelőirányzat 1908-ra: fedezet 7090.82 K, szükséglet 7696.57 K, hiány 605.75 K.

8. *Érendréd.* Költségelőirányzat 1908-ra: fedezet: 6272.43 K, szükséglet 4860.72 K, maradvány 1408.71 K.

Végül tisztelettel megjegyezzük, hogy magtári számadás több egyházból nem küldetett be.

Amennyiben törvényeink szerint az egyházak mindennemű vagyonukról nyilvános számadásra vannak kötelezve, tisztelettel kérjük a Nagytiszteletű és Méltóságos egyházmegyei közgyűlést,

méltóztassék elrendelni, hogy jövőben az egyházak mindennemű vagyonáról, így az egyházi magtárakról, esetleg tőkepénzekről, rendszeres számadás készíttessék, mely a közönséges számadással együtt, felülvizsgálat végett a számvevőszékhez terjesztessék be.

Kiváló tisztelettel vagyunk  
Mátészalka, 1908. szeptember 25.

alázatos szolgálai:

**Havas Gyula**

számvevőszéki elnök.

**Kacsó Károly**

**Tukacs Lajos**

számvevőszéki tag

A felolvasott jelentést a közgyűlés tudomásul veszi s jegyzőkönyvben való kinyomatását elhatározza. Együttal megbizatik a számvevőszék, hogy a számadást és költségelőirányzatot be nem küldött egyházakba azok költségére kiszállván, az elmaradt számadásokat és költségelőirányzatokat elkészítse.

**57. sz.** Esperes jelenti, hogy Vityi Bertalan volt gyámintézeti pénztárnok betegsége kezdetén a gyámintézeti pénztárnok külön saját felelősségére való ideiglenes vezetésével Uray József pénztári ellenőrt bizta meg, majd a volt pénztárnok halálának bekövetkeztével a pénztár leltároztatván, a naplóval együtt ideiglenes pénztárnoknak adatott át.

Esperes időközi intézkedése helyeslő tudomásul vétetett.

**58. sz.** Esperes felhivja a közgyűlést a megüresedett egyházmegyei lelkész-özvegy-árva gyámintézet, valamint az orsz. lelkészi gyám- és nyugdíjintézeti pénztárnokságnak választás útján leendő betöltésére.

Rácz Elek kismajtényi lelkész az egyházmegyei lelkész-özvegy-árva gyámintézet, valamint az orsz. lelkészi gyám- és nyugdíjintézet pénztárnoki állására egyhangulag megválasztatván, azt a közgyűlés éljenzése között elfogadja.

**59. sz.** Uray József gyámintézeti ellenőr megköszönvén az egyházmegyének benne helyezett bizalmát, ezen állásáról lemond s kéri felmentését s helyette új ellenőr megválasztását.

A közgyűlés — tekintettel Uray József volt ellenőrnek hajlott korára — a lemondást elfogadja s egyuttal a gyámintézet fejlesztése érdekében hosszú időn keresztül kifejtett nagybecsű tevékenységeért elismerését és köszönetét fejezi ki. A megüresedett ellenőri állásra Szabó Lajos domahidai lelkész egyhangulag megválasztatván, a már előbb megválasztott Rácz Elek pénztárnokkal együtt a hivatali esküt leteszi.

A pénztár átvételére esperes elnöklete alatt az ideiglenes és új pénztárnok és ellenőr közbejöttével, számvevőszéki elnök és Kacsó Károly számvevőszéki tag megbizattak.

**60. sz.** Havas Gyula, mint az e. m. lelkészegyesület megalakítását előkészítő bizottság elnöke jelenti, hogy az e. m. lelkészi értekezlet „egyházmegyei lelkészi egyesület“-té alakult az egyházmegye hatósága alatt.

A közgyűlés az „egyházmegyei lelkészi egyesület“ megalakulását helyeslő tudomásul veszi s megerősítés céljából az alapszabályoknak a legközelebbi közgyűlés elé terjesztését elrendeli.

**61. sz.** M. Szabó Miklós az országos törvényeinkben biztosított vallásegyenlőség elvének az ismeretes „ne temere“ czimű pápai decretum által okozott sérelmét fejtegetvén, felhívja a közgyűlést, hogy a felekezeti béke ellen irányuló ezen merénnyel szemben állást foglaljon.

A közgyűlés felirat intézését határozza el az egyházkerülethez avégből, hogy az a konvent útján az államkormányt a sérelmes decretum visszavonása iránt szükséges lépések megtételére komolyan hívja fel.

**62. sz.** Esperes beterjeszti a püspöki hivatal három rendbeli körlevelét, melyekben a református és magyar hazafias öntudat ápolását és a valláserkölcsi érzés megszilárdítását célzó „Igazmondó“ czimű képes néplap, továbbá a „Napsugár“ czimű,

népies irányu, evangyeliomi szellemü képes ifjusági lapocskátámogatására buzdíttatik egyházmegyénk. Végül a zsinati és konventi nyomtatványok kiselejtezése alkalmából felhivatik a lelkészek figyelme, hogy amennyiben zsinati és konventi nyomtatványokból és jegyzőkönyvekből könyvtáraikat kiegészíteni óhajtják, az óhajtott nyomtatványok jegyzékét szept. 30-ig a konventi központi irodához terjeszszék fel.

Tudomásul szolgál.

**63. sz.** Olvastatott Kun Bertalan konventi elnök körlevele, melyben tudatja, hogy a közalapi járulékok kimutatásának alapját képező orsz. népszámlálási mű vármegyénkint előállított külön lenyomata a Pesti könyvnyomda részvénytársaságnál (Budapest, V., Hold-utca 7.) kaphatók.

Tudomásul szolgál.

**64. sz.** Esperes betérjeszti Kr.-Szentmiklós, Csomaköz, Mérk, Parasznya, Királydaróc, Gebe, Ópályi és Nagydobosnak a ref. segélyegylethez intézett kérvényeit.

A segélyért folyamodó egyházak kérvényei pártolólag felterjesztetnek az egyházkerülethez.

**65. sz.** Rendkívüli államsegélyért folyamodnak Szabó Menyhért, Sárközy Ignác, Szabó Lajos, Szigethy Gyula, Lányi Kálmán, Uray József, Korány János, Tukacs Albert, Tukacs Lajos lelkészek, — Németh Sándor, Torday Károly tanítók és a krasznaszentmiklósi egyház.

Kérvényeik ajánlólag felterjesztetnek az egyházkerületre.

**66. sz.** Megerősítés végett betérjesztettek a következő díjlevelek: Nagydobos 2. tanítói-, Nyírmegyes 2. tanítói-, Ópáti kántortanítói-, Kántorjánosi lelkészi, kántortanítói, 2. és 3. tanítói-, Ilk 2. tanítói-, Gebe 2. tanítói-, Olcsva 2. tanítói-, Iriny lelkészi, kántortanítói-, Nagyecsed s. lelkész vallás tanári és kántortanítói-, Parasznya kántortanítói-, Bere lelkészi díjlevele.

Egyházmegyei közgyűlésünk a betérjesztett díjleveleket a netaláni hiányok pótlásával megerősíti s felsőbb jóváhagyás végett az egyházkerülethez felterjeszti.

**67. sz.** Havas Gyula számvevőszéki elnök beterjeszti az egyes egyházközségek egyház fentartási alapjairól szóló kimutatást.

Az egyház fentartási alapokra vonatkozó kimutatást közgyűlésünk elfogadja s az egyházkerülethez felküldeni rendeli.

**68. sz.** A királydaróczi egyház országos gyűjtés iránti kérelmét jóváhagyás végett beterjeszti.

A kérelem jóváhagyatik s esperes ajánló véleményével a belügyminiszterhez felterjesztetik.

**69. sz.** Királydarócz építési tervét és kérelmét jóváhagyás végett beterjeszti.

A közgyűlés Királydarócz építkezését a beterjesztett költségvetés és terv alapján jóváhagyja és megerősíti.

**70. sz.** Királydarócz adósságainak konvertálása céljából 20,000 korona törlesztéses kölcsön felvételére engedélyt kér.

A kérelemnek előterjesztett indokok alapján hely adatik s felsőbb hozzájárulás végett az egyházkerületre felterjesztetik.

**71. sz.** Királydarócz jóváhagyás végett beterjeszti takarékmagtári alapszabályait.

Közgyűlésünk a királydaróczi egyház takarékmagtárának alapszabályit, miután azokat az illető presbiterium és egyházközségi közgyűlés is elfogadta — megerősíti.

**72. sz.** Olvastatott özv. Buzás Lajosné kérvénye, melyben jövő évi gyámdíjának előlegezését kérelmezi.

Gyámintézetünk helyzete a gyámdíj előlegezését meg nem engedvén, közgyűlésünk a kérelmet sajnálattal bár elutasítani kénytelen.

**73. sz.** Tárgyaltatott özv. Ablonczy Andorné kérvénye, melyben a rámaradt tetemes adósság tisztázása céljából a gyámintézeti pénztárból egyszersmindenkorra 4000 korona vég-

kielégítés kiutalványozását kéri oly módon, hogy annak fejében lemondana összes évi nyugdíj igényeiről.

Községgyűlésünk a kérelmet a gyámintézet alapszabályaival összeegyeztethetőnek nem találván, a folyamodásnak helyt nem adhat.

**74. sz.** Tárgyaltatott a gebei egyháztanácsnak az iskolai rendtartására vonatkozólag 1—3. sz. alatt hozott határozata s ezzel kapcsolatban a Kormány Miklós gebei tanító felelőssége, melyben megváltoztatását kéri a gebei iskolaszék azon intézkedésének, mely szerint a tankötelesek nemök szerint megosztva a két iskolában mindkét tanító 6—6 osztály vezetésére utasított.

Községgyűlésünk a gebei egyháztanácsnak az iskolai ügyrendre vonatkozó 1—3. sz. határozatát helybenhagyja és megerősíti. Ellenben a tankötelesek beosztására vonatkozólag fentartja az 1906. szeptemberi községgyűlés 13. sz. határozatát, ami a sikeres tanítás kívánalmainak sokkal inkább megfelel.

**75. sz.** Uray József jelenti, hogy az 1907. évi okt. 3-iki községgyűlés 51. sz. határozatával annak megállapítására kiküldött bizottság, hogy vajjon az e. m. gyámintézet a lelkészek orsz. nyugdíjintézeti járulékainak fedezésére nyújthatna-e és milyen segélyt? — kitűzött feladatának ezideig meg nem felelhetett, mivel a gyámintézeti pénztárnok közbejött betegsége és halála miatt a szükséges adatok nem álltak rendelkezésre.

Községgyűlésünk a jelentést tudomásul vevén, felhívja a bizottságot, hogy az új gyámintézeti pénztárnok közreműködésével beszerzendő adatok alapján a gyámintézet által nyújtható segély megállapítása iránt javaslatát a legközelebbi községgyűlésre tegye meg.

**76. sz.** Tárgyalásra került a domahidai ref. egyház kérelme, melyben a domahidai 117. sz. tjkvben 577. hrsz. alatt felvett közös legelő megosztása érdekében az egyházmegye hozzájárulását kéri ahhoz, hogy a tulajdonjoguknak megfelelő rész tkvileg az egyházközség nevére jegyeztessék.

Az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyással járul ahoz, hogy a domahidai 117. sz. tjkvben 577. hrsz. a. foglalt ingatlanból lelkészi illetmény gyanánt 4 kat. hold 800 □-öl, — tanítói illetmény gyanánt 2 kat. hold 400 □-öl s az egyház illetménye gyanánt 5 kat. hold és 152 □-öl terület tulajdoni joga tkvileg a domahidai ref. egyházközség nevére jegyeztessék.

**77. sz.** Nagy Károly dengelegi lelkész 77 éves életkorával járó gyöngélkedésére hivatkozva, magát az egyházmegyei közgyűlések látogatása alól egyszersmindenkorra felmentetni kéri.

A közgyűlés Nagy Károly lelkész kérelmét magas életkorával indokolva látván, őt az e. m. gyűlések látogatásának kötelezettsége alól egyszersmindenkorra felmenti.

**78. sz.** Szabó Menyhért kaplonyi lelkész alapfizetésének helyesbitése céljából felterjesztett kérvényét a konventi előadó az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyásának kieszközlése végett visszatette.

A beküldött kérvény jóváhagyás végett az egyházkerületre felterjesztetik.

**79. sz.** Tárgyaltatott a „Bethlen Gábor kör“ kérvénye, melyben egyházmegyénkhez állandó segélyezésért folyamodik.

Közgyűlésünk a nemes czélu intézmény támogatására — szerény anyagi erőnkhez mérten — egyszersmindenkorra 50 koronát utal ki a közigazgatási pénztárból.

**80. sz.** Ujlaky Gábor vitkai lelkész kérelmezi, hogy a vitkai szőlőskertben 700 □-öl szőlőföldnek általa eszközölt betelepítésével felmerült költségei mint gyümölcsöző beruházás nyilvántartásba vétessenek.

Közgyűlés az Ujlaky Gábor szőlőtelepítéssel eszközölt gyümölcsöző beruházásának megvizsgálását a legközelebbi kanonika vizitációra bizza.

**81. sz.** Olvasatott Szőke József szaniszlói tanító kérvénye, mely szerint a használatában levő 450 □-öl területű homokföldet ez év tavaszán szőlőmunkálat alá vevén, kéri a telepítéssel járó költséget, mint hasznos beruházást nyilvántartásba venni.

Szőke József szaniszlói tanító kérelme tárgyában a 1906. szept. 27-iki közgyűlés 27. sz. határozata a nevezett tanító szőlőtelepítésére is kiterjesztetik.

**82. sz.** Nagyecsed bérház és kápláni lak építési tervét és költségvetését jóváhagyás végett beterjeszti.

Építési terv és költségvetés elfogadtatik és megerősítettik.

**83. sz.** A parasznyai lelkészlak építése ügyében esperes jelenti, hogy az 1908. áprilisi közgyűlés 22. sz. határozata értelmében eljár, azonban építési terv és költségvetés mindaddig be nem érkezett.

Építési terv és költségvetés hiányában intézkedés nem tehető.

**84. sz.** Esperes jelenti, hogy az 1907. július 23-iki rendkívüli közgyűlés 6. sz. határozatának e), f), g) alatti intézkedéseit jóváhagyás végett az egyházkerülethez felterjesztette.

Tudomásul vétetett.

**85. sz.** Olvasatott az egyházmegyei tanítótestület kérelme, melyben a kántori stólát a temetéseknél akként kéri megállapítani, hogy énekszós temetésektől 2 kor., predikációstól (a háznál) 3 kor., templomos temetésektől 4 kor. legyen.

A stóla egyházkerületi szabályrendelettel lévén megállapítva, azok megváltoztatása egyházmegyénk hatáskörén kívül esik, minél fogva a tanítótestület kérelmével elutasítatik.

**86. sz.** Beterjesztetett az egyhm. tanítótestület kérvénye, melyben kérelmezik, hogy a tanítóképviselők gyűlési, napi és fuvardija a közpénztár terhére folyósíttassék.

A tanítótestület kérvénye a legközelebbi közgyűlésre leendő véleményezés céljából közpénztárnoknak kiadatik.

Hitelesített Mátészalkán, 1908. október 10.

**Berey József**

esperes.

**Péchy László**

v. t. bíró.

**Mauritz Árpád.**

**Bányay Endre**

v. jegyző.

**Kincses István**

papi jegyző.

## Közigazgatási bírósági ítéletek.

**87. sz.** A nagykárolyi ref. egyházmegye közigazgatási bírósága, Szabó Menyhért kaplonyi lelkésznek, id. Nyiri János, Amaczi Györgyné és Budai Sándorné ellen megfelelő megadóztatás iránt, Pap Zsigmond kaplonyi lakosnak ígás napszám alól felmentés iránt benyújtott felebbezése folytán, következőleg

### i t é l t:

Id. Nyiri Jánosnak 1 véka búzával és 1 korona készpénzzel, Amaczi Györgynének és Budai Sándornénak 2—2 koronával megadóztatását helybenhagyja.

Ellenben Pap Zsigmondot ígás napszám kötelezettsége alól felmenti.

**88. sz.** A nagykárolyi ref. egyházmegye közigazgatási bírósága, az olcsvaapáti-i egyháznak, Harsányi-Pál lelkész ellen, jövedelem megosztás iránt indított ügyében, tárgyalás után, következően

### i t é l t:

Az olcsvaapáti-i egyházat azon kérelmével, hogy Harsányi Pál lelkész, az 1907-ik évi lelkészi jövedelemből 388 korona 32 fillért egyházfenntartási alapra visszafizessen, — elutasítja és a költségeket kölcsönösen megszünteti.

Ezen ítélet felek előtt nyílt ülésben kihirdetvén, ez ellen Kósa Sándor egyházgondnok felebbezést jelentett be; minélfogva az ügynek az egyházker. közigazgatási bíróságához felterjesztése határoztatott.

**89. sz.** Tárgyalás alá vétetett ifj. Kósa Menyhért olcsvai lakosnak, egyházi adó kivetés miatt benyújtott felebbezése az olcsvaapáti-i egyháztanács határozata ellen.

A közigazgatási bíróság a felebbezés visszavonása folytán, az ügy tárgyalását mellőzte.

A közgyűlés jkvét jegyezte Kincses I., a bíróságit Bányay E.

## Kovács Károly.

1862—1908.

Született Fülpösön (Szatmár) 1862. október 1. Gimnáziumi tanulmányait Szatmáron és Sárospatakon végezte a 7-ik osztályig, midőn félbehagyván, Mérken tanító lett. Innen két és fél évi működés után a nagyecsed i ref. egyház elválasztotta leányiskolai tanítóvá, hol 1899. október haváig közszeretetnek örvendő tanító volt. Oklevelet szerzett a dévai állami tanítóképzőben 1895-ben.

Nőül vette Fogarassy Lajos érkörtlvélyesi jegyző leányát Gizellát 1898-ban s ezen házasság érlelte meg benne azon elhatározást, hogy állását a jegyzőivel cserélje fel. Jegyzői oklevelet szerezvén, Krasznaszentmíklőson előbb helyettes, majd 1900. május 24-én rendes körjegyző lett.

Egyházmegyénk mint lelkes pedagógust, a tanügyi bizottságba beválasztván, az iskolák évi látogatásainál körében lelkiismeretesen eljár egész haláláig.

Hivatalos kötelességeit erejét meghaladó szorgalommal végezte mindaddig, míg a betegség meg nem törte.

Hasztalan keresett gyógyulást külföldi fürdőben (Karlsbad) ifjúkori virágzó egészségét vissza nem nyerhette.

Meghalt 1908. szeptember 11-én.

Fiatal özvegye, két kis árvája Gyula és Margitka s öreg édesanyja gyászolják elhunytát.

Egyházmegyénk kiváló tanügyi férfit vesztett korai halálával.

Szelid jósága, messze kiterjedő áldozatkészsége, rokonszenvenessé tették őt életében, feledhetlenné tisztán ragyogó emlékezetét.

## Vityi Bertalan.

1845—1908.

Született Nyirbogáton (Szaboles) 1845. deczember 25-ikén. Az első osztályt kivéve, folyton Debreczenben tanult, hol 1865-ben érettségi vizsgálatot, 1871-ben kápláni, 1873-ban pedig papi vizsgát tett. Szeniorsága után félévig a bécsi egyetemen hallgatván, sarkadi, majd gebei segédlelkész lett, honnan 1874. ápril 24-én Berébe ment rendes lelkésznek, hol haláláig nagy kitartással, önzetlen szeretettel munkálkodott a kis egyház anyagi és szellemi felvirágoztatásán nagy sikerrel.

Tehetségét és szorgalmát az egyházmegye is méltányolta, melynek régtől fogva tanácsbirája, gyámintézeti pénztárnoka, az egyházmegyei tanügyi bizottságnak megalapításától buzgó elnöke, a tanítóegyletnek pedig tiszteletbeli elnöke volt. Ritka pontossággal töltötte be sok hivatalát s biztos haladás jelölte az utat, melyen a zászlót erős kezekkel hordozta.

Rendes lelkészsege kezdetén megnősült, elvevén Rákos Máriát, kivel haláláig igazi példás szeretetben élt.

Néhány évvel ezelőtt sulyos csapás érte a boldog házaspárt, meghalván egyetlen fiok Dr. Vityi József erdődi ügyvéd s egyházmegyénk ügyésze; bánatokat két kis unoka édes mosolya enyhítette némileg.

Váratlanul 1908. aug. 30-ikán fejezte be áldásos életét. Családjában szerető férj, gondos apa; egyházában szelid önfeláldozó pásztor, a közügy terén sikerrel működő zászlóvivő, kinek emlékét már életében megörökítették tettei s fentartják, megőrzik hiven, sokáig halála után.

## Korláthi Dienes Lajos.

1849—1908.

Született Csepében (Ugocsa) 1849-ben. Atyja: Ferencz ügyvéd és több vármegye táblabírája, anyja: Szöts Rozália Gimnáziumi tanulmányait Sárospatakon és Máramarosszigeten elvégezvén, a jogot Eperjesen hallgatta, közben letöltvén az önkéntesi évet. Kiváló szorgalmával tanárai legnagyobb elismerését érdemelte ki. Ügyvédjelölt volt Budapesten, Fehérgyarmaton és Szatmáron, hol irodát is nyitott, miután az ügyvédi vizsgát jó sikerrel Budapesten letette. 1880-ban nőül vette buji és jékei Jékey Annát, kivel élete utolsó perczéig igaz szeretetben élt. Szatmárról előbb Szatmárzsadányba, majd Nagydobosra költöztvén, egyházmegyénk területére jött s vallásos életünkben tevékeny részt vett. Huzamos ideig volt az egyházmegye világi jegyzője, egyuttal tanácsbírája s tanügyi bizottsági tagja. Jegyzői tisztéről leköszönve, mint legidősebb tanácsbíró gyakran helyettesítette a gondnokot köz- és bírósági üléseken. A vármegyei életnek is kimagasló alakja volt s a választmányi és közgyűléseken tüzes szónoklatai meggyőző erővel bírtak. A mátészalkai kerület függetlenségi pártja legutóbb őt is felleptette, de választás közben viszálylott.

Gyermekei: Erzsébet, Oehm Tivadarné és Sándor. Kedves otthonában a panológiával szívesen foglalkozott, nagy szőlészete mintául szolgált.

1908. június 21-ikén hirtelen elhunyt s 23-ikán nagy részvét mellett temettetett el.

Egyházmegyénk benne egy nemes szívű; vallása iránt melegen érző, a tanügyért lelkesedő, áldozatkész tagot veszített. Legyen áldott emléke!

# Tárgymutató.

Oldal.

|                                                                                                         |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 45. sz. Esperes imája. Megnyitás . . . . .                                                              | 6  |
| 46. Megbízó-levelek alapján világi képviselők igazoltatnak . . . . .                                    | 6  |
| 47. Távollevők igazolása . . . . .                                                                      | 6  |
| 48. Jegyzőkönyvhitelesítők kiküldése . . . . .                                                          | 7  |
| 49. Esperesi jelentés s kapcsolatos határozatok . . . . .                                               | 7  |
| 50. Veress Ferencz 1000 kor. alapítványa . . . . .                                                      | 17 |
| 51. Új tanítók eskütétele . . . . .                                                                     | 18 |
| 52. Tanügyi-bizottság jelentése . . . . .                                                               | 18 |
| 53. Szigethy Gy. indítványa . . . . .                                                                   | 20 |
| 54. Tanügyi-bizottság határozatai megerősítenek . . . . .                                               | 20 |
| 55. Tanügyi-bizottsági elnök választás . . . . .                                                        | 22 |
| 56. Számvevőszék jelentése . . . . .                                                                    | 22 |
| 57. Esperes időközi intézkedése gyámpénztár ügyében . . . . .                                           | 24 |
| 58. Gyámintézeti pénztárnok megválasztása . . . . .                                                     | 24 |
| 59. Uray József lemond, új gyámpénztári ellenőr választatik . . . . .                                   | 25 |
| 60. E. m. lelkészi egyesület alakulásáról jelentés . . . . .                                            | 25 |
| 61. „Ne temere“ ügyében felirat intéztetik . . . . .                                                    | 25 |
| 62. Püspöki körlevelek . . . . .                                                                        | 25 |
| 63. Kun Bertalan körlevele . . . . .                                                                    | 26 |
| 94. Ref. segélyegyleti kérvények tárgyalása . . . . .                                                   | 26 |
| 65. Rendkívüli államsegélyért folyamok . . . . .                                                        | 26 |
| 66. Díjlevelek megerősítése . . . . .                                                                   | 26 |
| 67. Egyházfenntartási alapok kimutatása felterjesztések . . . . .                                       | 27 |
| 68. Karáldaróc országos gyűjtése . . . . .                                                              | 27 |
| 69. „ „ „ építkezése jóváhagyatik . . . . .                                                             | 27 |
| 70. „ „ 20000 kor. kölcsöne engedélyeztetik . . . . .                                                   | 27 |
| 71. „ „ takarékos magtári alapsz. megerősítenek . . . . .                                               | 27 |
| 72. özv. Buzás Lajosné kérvénye elutasítatik . . . . .                                                  | 27 |
| 73. özv. Ablonczy Andorné kérvénye elutasítatik . . . . .                                               | 27 |
| 74. Gebei iskolaszéki határozatok . . . . .                                                             | 28 |
| 75. Gyámintézettől az orsz. lelkészi nyugdíjintézeti járulékok fedezésére nyerhető segélyügye . . . . . | 28 |
| 76. Domahida tkvi bejegyzése jóváhagyatik . . . . .                                                     | 28 |
| 77. Nagy Károly gyűléseket látogatásától felmentetik . . . . .                                          | 29 |
| 78. Szabó Menyhért alapfizetésének helyesbitése . . . . .                                               | 29 |
| 79. „Bethlen Gábor Kör“-nek 50 kor. adatik . . . . .                                                    | 29 |
| 80. Ujlaky Gábor hasznos beruházása . . . . .                                                           | 29 |
| 81. Szőke József „ „ . . . . .                                                                          | 30 |
| 82. Nagyecsed építkezése jóváhagyatik . . . . .                                                         | 30 |
| 83. Paraszniai lelkészlak építési ügye . . . . .                                                        | 30 |
| 84. Esperes bejelentése . . . . .                                                                       | 30 |
| 85. Kántori stóla ügyében a tanítótestület kérelme . . . . .                                            | 30 |
| 86. Tanító-képviselők napi és fuvardíjai . . . . .                                                      | 30 |

## Birósági ítéletek.

|                                                       |    |
|-------------------------------------------------------|----|
| 87. Kaplonyi egyházi adó felebbezések . . . . .       | 31 |
| 88. Olesvaapáti lelkészi fizetés megosztása . . . . . | 31 |
| 89. Ifj. Kósa Menyhért egyházi adóügye . . . . .      | 32 |

